

פרשת נח

"וַיִּבְרָךְ אֱלֹקִים, אֶת-נֹחַ וְאֶת-בְּנָיו; וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ." (פרשתנו, בראשית ט, א)

מצוות פו"ר

"משרשי מצווה זו, כדי שיהיה העולם מיושב, כדכתיב "לא תהו בראה, לשבת יצרה". והיא מצווה גדולה שבסבתה מתקיימות כל המצוות בעולם, כי לבני אדם נתנו ולא למלאכי השרת... וחייב אדם להשתדל בה משהוא ראוי לה, והוא הזמן שנתנו חז"ל לשא אשה" (ספר החנוך, מצווה א).

אספקלריה

בין בראשית לנח * כל המוסיף נפש בישראל כאילו בנה עולם

העניין של פריה ורביה, מוזכר בתורה הן בתחילת הבריאה (בפרשת בראשית) לאדם ולחוה והן בפרשתנו, לנח ובניו היוצאים מן התיבה. לפי פשוטו, החילוק בין פסוקים אלו הוא, שבפרשת בראשית זו ברכה לאדם ולחוה שיפרו וירבו (כדברי הגמרא כתובות ה, א - "אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בשישי הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם" ופרש"י על אתר שהברכה היא "פרו ורבו וכיו" וכן פירש התוספות ביבמות סה, ב), ואילו בפרשת נח, אין זו רק ברכה אלא ציווי (ראה מהרש"א סנהדרין נט, ב).

אך כשנתבונן במצב המשפחתי של המצווים, נבחין ביסוד נוסף: כאשר אומר אלוקים לאדם ולחוה "פרו ורבו", היה זה בטרם נולדו להם ילדים כלל וא"כ מדובר בעיקר קיום המצווה, להוליד בן ובת. אולם לנח הציווי נאמר כשכבר היו לו שלשה בנים ובזה נרמז כי גם אחר קיום עיקר הציווי (ע"י נח עכ"פ, משום שלאחר מ"ת, להלכה אין יוצאים ידי חובה בלידת בנים בלבד), עדיין יש בלידת ילדים נוספים משום קיום המצווה.

לאור יסוד זה יובנו דברי הרמב"ם (הל' אישות פט"ו וט"ז) "אף על פי שקיים אדם מצוות פו"ר, הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מפו"ר כל זמן שיש בו כח, שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם". והקשו ע"כ (הגהות הרמ"ד ומעשה רוקח שם) מדוע אין הרמב"ם מסתמך על הטעם המובא בגמרא (יבמות סב, ב) - "ר' יהושע אומר... היו לו בנים בילדותו, יהיו לו בנים בזקנותו, שנאמר בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח, כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה, ואם שניהם כאחד טובים." - אלא מוסיף טעם מעצמו?

ויש לומר, דבזה בא הרמב"ם להשמיענו כי המצווה מדברי סופרים שלא להתבטל מפו"ר גם אחר שיש לו בן ובת, נכללת בגדר של עיקר המצווה "משום בנין העולם" והנפקא מינא להלכה היא, שלשיטתו יהיה מותר למכור ספר תורה בשביל לישא אשה שהיא "בת בנים", גם אם כבר קיים את עיקר המצווה, כיוון שמוטל עליו חיוב תמידי לפרות ולרבות וזהו בבחינת 'לתא' למצוות פו"ר (ראה בכל זה, יבמות סא, סע"ב ובתוס' שם, ושו"ע אבן העזר סימן א, ח).

*

והנה קיום מצווה זו ברוחניות הוא כדברי חז"ל (סנהדרין יט, ב) "כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו". וי"ל, שע"פ שיטת הרמב"ם דלעיל, גם כאן ישנו החיוב להמשיך ולהרבות תלמידים וכדבר ר"ע (יבמות סב, ב) "למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו, היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו", ואין זה בבחינת חיוב נוסף אלא חלק משלמות קיום המצווה באופנה הרוחני. ועל ידי זה זוכים לביאת משיח צדקנו, כמאמר הגמ' (שם עמוד א) "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שב(אוצר ושמו) גוף", כיוון שע"י קיום מצווה זו הן בגשמיות והן ברוחניות מביאים את העולם לתכליתו, שהיא לעשות דירה לו יתברך בתחתונים (כדאיתא בתנחומא נשא טז, ובתנאי רפ"ל).

מדרש לפרשה

"וכמו שנגאלו ישראל ממצרים בזכות שהיו פרים ורבים, כמו כן יגאלו לעתיד בזכות שהן פרים ורבים... שאין ישראל נגאלין אלא א"כ הם פרים ורבים ויהיו מלא כל העולם שנאמר כי ימין ושמאל תפרוצי וזרעך גויים יירש וערים נשמות יושיבו" (תנא דבי אליהו זוטא, סוף פי"ד).

